

تحلیل تاثیر دل‌بستگی مکانی و سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت محلات شهری سبزوار سعید حسین‌آبادی^۱

استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه بزرگمهر قائنات، قائن، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۲/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۲/۱۲

چکیده

یکی از مهمترین شاخصهای کیفیت زندگی و نیز مطلوب بودن فضاهای شهری، میزان احساس امنیت است. احساس امنیت در یک محیط شهری از جمله محله تحت تاثیر عوامل مختلفی است که از آنجمله می‌توان به دل‌بستگی مکانی و سرمایه اجتماعی اشاره نمود. حس تعلق افراد یک اجتماع به مکان زندگی‌شان در آنها حس مسئولیت نسبت به محیط پیرامون را ایجاد نموده و از سوی دیگر با تاثیرگذاری بر سرمایه اجتماعی و با میانجیگری آن می‌تواند احساس امنیت را تحت تاثیر قرار دهد. از آنجا که شناخت عوامل اثرگذار بر احساس امنیت در محلات شهری، لازمه برنامه‌ریزی برای تحقق آن است؛ پژوهش حاضر به دنبال بررسی تاثیر تعلق مکانی و سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت در محلات شهر سبزوار است. این تحقیق از نوع پیمایشی می‌باشد و برای جمع‌آوری داده‌های میدانی از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. حجم نمونه ۳۸۴ نفر با استفاده از روش کوکران بدست آمد. روش تحلیل داده‌ها نیز آزمون همبستگی پیرسون، رگرسیون، آزمون سوبل و الگویابی معادلات ساختاری می‌باشد. در این تحقیق ابتدا تاثیر دل‌بستگی مکانی و سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت به صورت مستقیم بررسی شده و سپس تاثیر دل‌بستگی مکانی بر احساس امنیت با میانجیگری سرمایه اجتماعی مورد تحلیل قرار گرفته است. نتایج نشان می‌دهد که دل‌بستگی مکانی و سرمایه اجتماعی هر دو تاثیر معنادار بر احساس امنیت دارند. علاوه بر این دل‌بستگی مکانی به طور معناداری تغییرات سرمایه اجتماعی را پیش‌بینی می‌کند و به طور غیر مستقیم و از طریق سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت تاثیر می‌گذارد.

واژگان کلیدی: دل‌بستگی مکانی، سرمایه اجتماعی، احساس امنیت، شهر سبزوار.

مقدمه

امنیت، همواره یک دغدغه مهم برای بشر در طول تاریخ و لازمه توسعه جوامع انسانی در ابعاد مختلف بوده است. این مفهوم در علوم مختلف از جمله جامعه‌شناسی، علوم سیاسی، جغرافیا، روان‌شناسی، مدیریت شهری و... مورد بحث صاحب‌نظران و پژوهشگران بوده است و بنابراین از آن تعاریف متنوع و گوناگونی ارائه شده است. با این حال یک تعریف کلی از امنیت می‌تواند به معنای مفهوم مصونیت از تعرض و تصرف اجباری بدون رضایت و در مورد افراد، به نبود هراس و بیم نسبت به حقوق و آزادی و مصون بودن از تهدید و خطر مرگ، بیماری، فقر و حوادث غیرمترقبه و در کل هر عاملی که آرامش انسان را از بین ببرد تعریف نمود (Jones, 1999: 102).

«بوزان» و «ویور» امنیت را در دو بعد عینی و ذهنی مطرح کرد اند (Pourahmad et al, 2012: 5). ویور امنیت اجتماعی را توانایی جامعه برای حفظ ویژگی‌های اساسی اش تحت شرایط تغییر و تهدیدات واقعی و محتمل تعریف می‌کند (Navidnia, 2003: 62) و بوزان امنیت اجتماعی را معطوف به جنبه‌هایی از زندگی شخص می‌داند که هویت او را تضمین می‌کند (Dehghani et al, 2013: 76). بعد عینی امنیت را می‌توان فقدان تهدید نسبت به حقوق فردی و اجتماعی دانست و بعد ذهنی امنیت یعنی احساس امنیت یعنی احساس افراد از اینکه حقوقشان مورد تعرض قرار نمی‌گیرد. بعد ذهنی امنیت هر چند تا حدودی تابع بعد عینی آن است ولی ممکن است در میزان، شدت و ضعف با آن متفاوت باشد. بررسی‌های انجام گرفته در کشورهای مختلف بیانگر این است که عموماً احساس امنیت بین شهروندان در اکثر نقاط دنیا به نسبت وجود امنیت، پایین تر است (Hashemianfar et al, 2013: 168).

احساس امنیت تحت تاثیر عوامل مختلفی است که از میان آن‌ها می‌توان به سرمایه اجتماعی (Rabanni et al, 2013: 27) و دلبستگی مکانی (Dallago et al, 2009) اشاره نمود.

در این تحقیق تاثیر دلبستگی مکانی و سرمایه اجتماعی مد نظر است بنابراین ابتدا به بررسی تعاریف این دو متغیر پرداخته می‌شود و سپس تاثیر آنها بر احساس امنیت مورد بررسی قرار می‌گیرد.

الف) دلبستگی مکانی: شوماخر و تیلور^۱ (۱۹۸۳) دلبستگی (تعلق) مکانی را « پیوند عاطفی یا ارتباط بین افراد و محیط سکونتشان» و لاو^۲ (۱۹۹۲) آن را « یک پیوند شناختی یا عاطفی با یک مکان یا محیط خاص» تعریف می‌کنند. از نظر کیل و همکاران^۳ (۲۰۰۳) دلبستگی مکانی « حدی از این می‌داند که یک فرد به یک شرایط محیطی خاص ارزش می‌دهد یا آن را می‌شناسد» و از نظر مورگان^۴ (۲۰۱۰) « تجربه پیوندهای عاطفی طولانی مدت با یک ناحیه جغرافیایی خاص و معنای توصیف کننده آن پیوند است (Jelly, 2013: 8) بنابراین دلبستگی مکانی پیوند یا ارتباط عمیق افراد با مکانهای خاص است که در طی زمان از طریق ارتباطات متقابل مثبت مکرر بوجود می‌آید. (Dallago et al, 2009: 148).

¹ Shumaker&talor

² Low

³ Kyle

⁴ Morgan

دل‌بستگی مکانی شامل سه بعد شناختی (هویت مکانی)، هیجانی (تعلق عاطفی) و رفتاری یا کارکردی (دل‌بستگی مکانی) است. بعد شناختی^۱ (هویت مکانی^۲) بیانگر آن است که مکان عنصر اصلی هویت ساکنان خود است (حبیبی، ۱۳۸۷: ۳۹-۴۹). به عبارت دیگر جنبه‌هایی از هویت فرد که با مکان پیوند خورده به عنوان هویت مکانی تعریف می‌شود. از نظر پروشانسکی هویت مکانی تعریف فرد از مکان در درون مفهوم بزرگ‌تر «خویشتن» است. (Proshansky & Fabian, 1987; cited by Lappegard, 2008: 5). وقتی هویت مکانی قوی وجود دارد؛ فرد خود را به آن مکان وابسته می‌داند و آن مکان را بخشی از خود می‌پندارد و با آن روابط عمیقی برقرار می‌کند؛ پس هویت مکانی بخشی از زیربنای هویت انسان و برآیند شناخت او درباره محیطی است که در آن زندگی می‌کند (Kaviani Rad, Azizi, 2011: 155). جنبه کارکردی دل‌بستگی مکانی در مفهوم وابستگی مکانی قابل بررسی است (R. Williams & W. Roggenbuck: 1989: 1). وابستگی مکانی به ارتباطات هدف‌گرایانه یا عملکردی با یک مکان خاص مربوط است. این مفهوم اشاره به توانایی یک محیط فیزیکی در فراهم سازی شرایط جهت نیل به نوع استفاده مورد نظر دارد، (M. Raymond and et al, 2010: 423) از دیدگاه اسکلز و شوماخر (۱۹۸۱) وابستگی مکانی زمانی حاصل می‌شود که استفاده‌کنندگان از یک فضا، دریابند که آن مکان در رسیدن به اهداف رفتاری آنان بیش از آلترناتیو دیگر کمک می‌کنند در واقع، وابستگی مکانی به فرصتهایی که یک مکان برای تامین نیازهای فعالیت‌های خاص می‌تواند فراهم کند اشاره دارد. هنگامی یک فرد برای مکانی خاص ارزش قائل می‌شود که آن مکان یک مکان خوب برای تفریح، سکونت، داشتن چشم‌اندازی عالی برای تفریح و... باشد. افرادی که از این مکانها بهره می‌برند ممکن است حس تعلق قوی به آن داشته یا نداشته باشند (R. Williams & W. Roggenbuck: 1989: 1). تعلق عاطفی را می‌توان دل‌بستگی احساسی و هیجانی^۳ به محیط و زمینه خاصی دانست. توان (۱۹۷۷) عقیده داشت که هیجان‌ات به تمام تجربیات فرد متصل است تجربیاتی که با جهان فیزیکی مواجه است. در کل تعلق عاطفی ناظر بر پاسخهای احساسی به زمینه‌ها و شرایط محیطی است (Brocato, 2006: 25).

ب) سرمایه اجتماعی:

بسیاری، پیر بوردیو، جیمز کلمن و رابرت پوتنام را از نظریه پردازان کلاسیک سرمایه اجتماعی دانسته‌اند. البته دیدگاه‌های این سه، تمایزهای آشکاری با هم دارد. (Noghani & Asgharpour Masouleh, 2008: 35). پیر بوردیو (۱۹۸۶) سرمایه اجتماعی را از سایر انواع سرمایه‌های اقتصادی، فرهنگی و نمادین متمایز می‌سازد و برای آن خصلتی ساختاری و تعاملاتی قائل است (Shiani & Mosuavi, 2011: 98). سرمایه اجتماعی را مجموع منابع بالقوه و بالفعل که به داشتن شبکه پایداری از روابط متقابل کم و بیش نهادینه شده ناشی از آشنایی، مورد پذیرش قرار گرفتن و شناخته شدن، متصل و مربوط است. سرمایه اجتماعی از تعهدات و وظایف و مسئولیتهای اجتماعی (پیوندها و روابط اجتماعی) تشکیل می‌شود (Piran, 2007: 21). او انواع سرمایه‌ها را قابل تبدیل به هم می‌داند، لذا سرمایه

¹ Cognitive

² Place Identity

³ emotional

اجتماعی در عین اینکه تحت تاثیر سایر انواع سرمایه است، خود نیز بر کم و کیف آنها تاثیر می‌گذارد. (Shiani&Mosuavi,2011:98)

کلمن (۱۹۸۸) سرمایه اجتماعی را به عنوان یک منبع ناملموس که در روابط بین افراد وجود دارد تعریف کرده است. آن شکل خاصی در شرایط سطح قابل اعتماد بودن در درون یک محیط اجتماعی و اینکه افراد تا چه حد به هم متعهدند دانسته است. به علاوه کلمن، کانالهای اطلاعات را به همراه هنجارها جنبه‌های مهم سرمایه اجتماعی دانسته است (Temkin and M.Rohe,1998:63). «پاتنام» مدعی است که شرکت در اجتماع مانند شبکه‌های رسمی و غیررسمی جامعه، مرکز اصلی مفهوم سرمایه اجتماعی است. وی می‌گوید که همکاری داوطلبانه در جامعه ای که سرمایه اجتماعی عظیمی را در قالب هنجارهای عمل متقابل و شبکه‌های مشارکت اجتماعی به ارث برده، بهتر صورت می‌گیرد. شبکه‌های اجتماعی، مردم را بیشتر به همکاری و اعتمادپذیری تشویق می‌کند تا شرایط انفرادی ناشی از پی جویی نفع شخصی. (Haghighatian, M., Heidarkhani,2014:74)

ارتباط دل‌بستگی مکانی، سرمایه اجتماعی و امنیت

یک درک قوی از مکان زندگی عاملی مهم در بهزیستی و سلامت یک اجتماع است (Rollero&Picolli,2010:233). یکی از تاثیرات دل‌بستگی مکانی، امنیت و احساس امنیت در محیط زندگی است. (Austin et al.2002;LaGrange et al.1992;Skogan1990;Ruadenbush;2003, Brown et al.2003:259) سطح پایین تر دل‌بستگی مکانی بر خطر جرم تاثیر می‌گذارد (Brown et al,2004). و در مقابل دل‌بستگی مکانی بالاتر می‌تواند عکس العمل در مقابل خشونت حوزه شخصی را بیشتر کند و مراقبت و محافظت بیشتری را در خود فرد و همسایگان او بوجود آورد (Kyle et al,2004;Warin et al,2000). دل‌بستگی مکانی می‌تواند سبب شود که افراد علی‌رغم وجود خطر تهدید و سلامتی، در مکان بمانند (Perkins et al.2003:269). زیرا یک سکونتگاه ممکن است منبع مباحثات باشند و وسیله ای برای نشان دادن هویت و تعهد نسبت به قلمروی خود و گروه باشد. ساکنان دارای دل‌بستگی همچون نگهبانان برای قلمرو مکانی خود هستند و حفاظت و مراقبت بیشتری از خود و همسایگان‌شان بوجود می‌آورند (Brown et al.2004:361).

علاوه بر تاثیر مستقیم دل‌بستگی مکانی بر امنیت، این متغیر می‌تواند به صورت غیر مستقیم (با میانجیگری سرمایه اجتماعی) نیز بر احساس امنیت شهری تاثیر گذار باشد. زیرا دل‌بستگی به مکان همچون یک پیوند متحد ساز بین افراد عمل کرده (Payton,2003,1-3) و به طور معناداری سرمایه اجتماعی را پیش بینی کند (Mihaylov,2011,4). در واقع افرادی که حس دل‌بستگی به قلمرو سکونت خود دارند حس اجتماع، ارتباطات همسایگی و یاری متقابل بیشتری را توسعه می‌دهند که پایه‌های رفتاری سرمایه اجتماعی است (Perkins and Long2002;Long and Perkins2007) و سرمایه اجتماعی نیز به نوبه خود حس امنیت شهری را تبیین می‌کند. صاحب‌نظران مختلف، هر کدام به نحوی به اهمیت اعتماد، روابط اجتماعی، مشارکت، هنجارها به عنوان مولفه‌های سرمایه اجتماعی در ایجاد امنیت تاکید ورزیده اند.

از آنجمله می‌توان به «دورکیم» اشاره نمود که پایه هر نظم اجتماعی را عاطفه می‌داند. ادعا می‌شود که خمیرمایه اصلی شکلگیری و پدیداری روابط اجتماعی میان افراد علاوه بر عنصر رفع نیاز، نوعی احساس دل‌بستگی افراد به یکدیگر و گروه-یا همدلی مشترک- است (Rabbani et al, 2013:30). از نظر وی، اگر در جامعه ای همبستگی اجتماعی قوی باشد، اعضای آن احتمالاً با ارزشها و هنجارهای اجتماعی هم‌نوا می‌شوند، اما اگر همبستگی ضعیف باشد؛ ممکن است مردم به سوی رفتار مجرمانه کشیده شوند (Mirzaei, Hasanvand, 2013:141). از نظر «گیدنز»، اعتماد دو طرفه عاملی اساسی در ایجاد حس آرامش جسمانی، روانی و امنیت اجتماعی است. (Rabbani et al, 2013:31). همچنین گیدنز معتقد است که، اعتماد بنیادین اضطراب را کاهش داده و نوعی احساس تداوم و نظرویدادها، حتی آنها که به طور مستقیم در حوزه ادراک شخص قرار دارند، امنیت وجودی را در فرد به وجود می‌آورند (Bahripour & Rastgar, 2012:16). به اعتقاد وی کودکان در دوره اجتماعی شدن، مقداری اعتماد تلقیح می‌شود. این جنبه از اجتماعی شدن، پيله ای حفاظتی برای کودکان فراهم می‌سازد تا در هنگام بزرگسالی از قدری امنیت و اعتماد هستی‌شناختی برخوردار شوند (Rabbani et al, 2013:31). از نظر فیشر نیز بی‌اعتمادی بین همسایگان و بین هم‌محله ایها باعث میشود آنان ارتباطات کمتری داشته باشند. فقدان ارتباطات و فضای بی‌اعتمادی باعث میشود تا ساکنان نسبت به دنیای بیرون از خود ترس و وا همه نشان دهند (Seifoddini et al, 2013:94). طبق دیدگاه جانسون، نیز برای ایجاد ارتباطات اجتماعی، شخص باید بتواند فضایی آکنده از اعتماد را ایجاد کند که در نتیجه آن، ترسهای خود و دیگری از طرد شدن کاهش داده، امید به پذیرش، حمایت و تایید را ارتقاء بخشد (Rabbani et al, 2013:30). به عقیده «پاتنام» از خصیصه‌های مهم سرمایه اجتماعی این است که پیوند ارتباطی میان افراد را تقویت میکند و پیوندهایی موجب ارتقاء همکاری و همبستگی میان اعضاء جامعه می‌شود، همکاری جمعی، اعتماد اجتماعی و قابلیت مدنی آنها را نیز افزایش میدهد. نتیجه این وضعیت فائق شدن نیروهای همبستگی اجتماعی بر شرایط گسسیختگی اجتماعی است. در شرایط همبستگی اجتماعی افرادی که صاحب همبستگی اجتماعی هستند، افراد صاحب هویت میشوند و نظام اجتماعی نقطه اتکاء مناسبی برای آنها میشود در حالی که در شرایط گسستگی اجتماعی جامعه، نظام اجتماعی به شکل پراکنده در می‌آید در جامعه پراکنده شده احساس گم‌گشتگی، اضطراب و اندوه بر انسانها چیره می‌شود. و در نتیجه نتیجه احساس ناامنی افزایش مییابد. وجود اعتماد، فضایی را ایجاد میکند که فرد بتواند به آسودگی خاطر و احساس امنیت به فعالیت و کنشهای مفید اجتماعی بپردازد (سیف‌الدینی و همکاران، ۱۳۹۲: ۸۹). گیدنز، اعتماد را با اندیشه آسایش خاطر اولیه در شخصیت مربوط می‌داند. به نظر «گیدنز» جو دارای اعتماد «پيله حفاظتی» ایجاد می‌کند که در حقیقت نوعی پوشش اطمینان بخش است که به حفظ و تداوم محیط پیرامونی ما کمک می‌کند. به نظر فوکویاما، از یک سو، بی‌اعتمادی باعث فرسایش سرمایه اجتماعی گردیده و به انزوا، ذره ای شدن، گسسته شدن پیوندها و از بین رفتن شبکه روابط بین فردی می‌انجامد؛ و از سوی دیگر، با تحریک و برانگیختن افراد و جستجو برای یافتن جانشین‌ها، اغلب با پذیرش هویت‌های غیرقانونی (در باندهای

بزهکاری، خرده فرهنگهای منحرف و نظایر آن) فرد را از حالت خود خارج کرده و او را از خود بیگانه می‌سازد (Abbaszadeh, et al, 2012: 157).

تحقیقات میدانی متعددی نیز به بررسی رابطه سرمایه اجتماعی، دلبستگی مکانی و احساس امنیت پرداخته‌اند. سمپسون و همکاران^۱ (۱۹۹۷) نقش سودمندی^۲ جمعی (به عنوان یکی از سنج‌های انسجام اجتماعی، اعتماد و کنترل اجتماعی غیر رسمی) بر جرم در شیکاگو را بررسی کرده است. نتایج نشان می‌دهد که سودمندی جمعی احساس ناامنی را در ساکنان کاهش می‌دهد. در تحقیقی دیگر کندی و همکاران (۱۹۹۸)^۳ گزارش داده‌اند که اعتماد تعمیم یافته و مشارکت مدنی با کاهش خشونت در ایالات متحده همبستگی دارد (Kawachi, 2008: 145). نتایج پژوهش مری^۴ نشان داد، افرادی که ارتباط اجتماعی و پیوند محله‌ای آنها ضعیف است، ترس بیش تری از جرائم دارند. همچنین یافته‌های فیشر نشان داد که بی‌اعتمادی بین همسایگان و هم محله‌ای‌ها باعث می‌شود آنان ارتباطات کم تری داشته باشند. نبود ارتباطات و وجود بی‌اعتمادی باعث می‌شود ساکنان از دنیای بیرون خود بترسند (Rezvan & Fathi, 2012: 391) جی کروگر و همکاران (۲۰۰۷) رابطه بین نرخ آسیب ناشی از حمله، سرمایه اجتماعی و ترس از جرم در سطح محله‌ای را مورد توجه قرار داده‌اند. نتایج نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی تاثیر نرخ‌های آسیب ناشی از حمله بر ترس از جرم را تعدیل می‌کند. آنهایی که سطح بالاتری از سرمایه اجتماعی را دارند حساسیت کمتری نسبت به نرخ‌های آسیب ناشی از حمله دارند (J. Kruger et al. 2007: 483-498). تاسوکی و تائه هوان (۲۰۰۸) نیز به این نتیجه رسیده‌اند که سرمایه اجتماعی تاثیر معناداری بر میزان جرم خیابانی، ترس و جرم ادراک شده دارد (Tatsuki, Tae-Hwan, 2008). وینو و همکاران (۲۰۱۰) در مقاله‌ای رابطه بین سرمایه اجتماعی (حمایت همسایگی و جو اجتماعی)، امنیت (ترس از جرم) فرزند پروری (اجتماعی شدن و حمایت) و رفتارهای ضد اجتماعی در نمونه ۹۵۲ نفری والدین را بررسی کرده است. نتایج مدل معادلات ساختاری نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی رابطه معکوس معناداری با حس ناامنی دارد و رابطه مثبت قوی با اجتماعی شدن و پشتیبان والدینی دارد (Vieno et al, 2010).

دالاگو و همکاران (۲۰۰۹) نیز در مقاله خود ارتباط بین دلبستگی مکانی، سرمایه اجتماعی و امنیت ادراک شده را به صورت تطبیقی در بین جامعه نوجوانان پانزده ساله‌ی ۱۳ کشور دنیا انجام داده‌اند. آنها به این نتیجه رسیده‌اند که امنیت محله تا حد زیادی تحت تاثیر میزان تعلق به محله و مکان است و به نظر می‌رسد تقویت و گسترش شبکه اجتماعی مکان محور فرد در دوران کودکی حس امنیت نسبت به فرهنگهای مختلف، را افزایش می‌دهد (Dallago et al, 2009: 148-160).

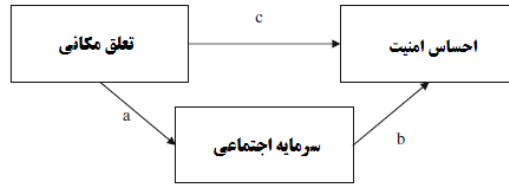
بنابراین دلبستگی مکانی علاوه بر تاثیر مستقیمی که می‌تواند بر احساس امنیت بگذارد می‌تواند با واسطه‌گری سرمایه اجتماعی، نیز تغییرات احساس امنیت را تبیین نماید.

¹ Sampson et al.

² efficacy

³ Kennedy et al (1998)

⁴ Merry

شکل ۱: رابطه بین دل‌بستگی مکانی، سرمایه اجتماعی و احساس امنیت (Source: Dallago et al. 2009: 152)

بنابراین با توجه به چارچوب نظری در این پژوهش، سه فرضیه زیر مطرح است:

فرضیه اول: دل‌بستگی مکانی بر حس امنیت ساکنان محلات شهر سبزوار تاثیر معناداری دارد (تاثیر مستقیم و بدون واسطه).

فرضیه دوم: سرمایه اجتماعی بر حس امنیت ساکنان محلات شهر سبزوار تاثیر معناداری دارد.

فرضیه سوم: دل‌بستگی مکانی با میانجی‌گری سرمایه اجتماعی بر حس امنیت ساکنان محلات شهر سبزوار تاثیر معناداری دارد.

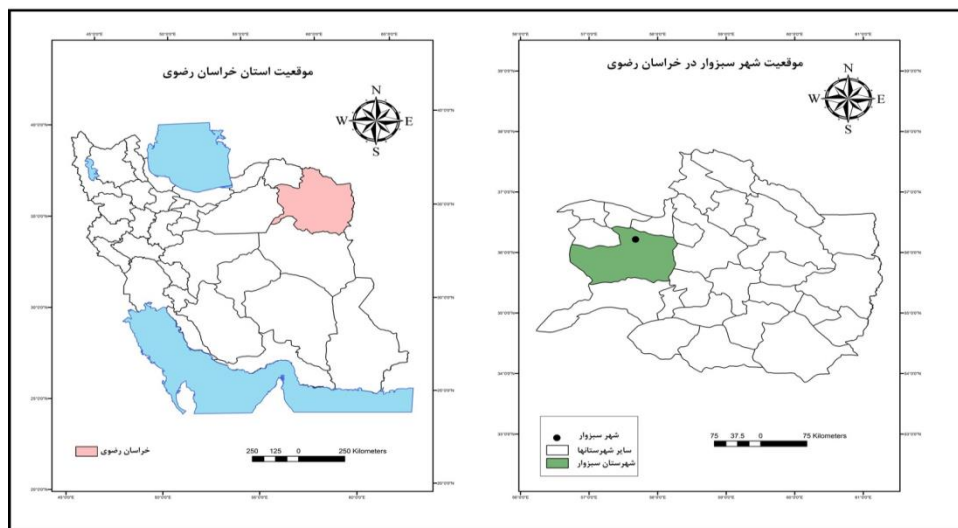
در واقع هدف این تحقیق، آزمون تاثیرگذاری دل‌بستگی مکانی بر احساس امنیت افراد هم به صورت مستقیم و هم با وساطت متغیر سرمایه اجتماعی است و بالتبع به دنبال پاسخگویی به این سوال نیز هست که آیا سرمایه اجتماعی می‌تواند نقش میانجی را بین دو متغیر دل‌بستگی مکانی و احساس امنیت ایفا کند یا خیر و اگر پاسخ بلی است آیا این نقش میانجی‌گری کامل است یا ناقص.

روش مورد استفاده در این پژوهش، روش پیمایشی است و برای گردآوری داده‌ها از روش پرسشنامه استفاده

گردید. جامعه آماری این تحقیق جمعیت ساکن در محلات شهر سبزوار است و حجم نمونه با استفاده از روش کوکران حدود ۳۸۴ بدست آمد. پرسشنامه‌ها به صورت تصادفی بین شهروندان توزیع گردید. روش تحلیل، در این تحقیق روش‌های آمار استنباطی مثل همبستگی و رگرسیون در محیط SPSS استفاده شد. همچنین برای آزمون نقش میانجی‌گری متغیر میانجی از آزمون سوبل استفاده گردید.

محدوده مورد مطالعه

شهر سبزوار در فاصله ۲۴۰ کیلومتری غرب شهر مشهد در طول جغرافیایی ۵۷ درجه و ۴۳ دقیقه شرقی و عرض جغرافیایی ۳۶ درجه و ۱۲ دقیقه شمالی واقع شده است. جمعیت این شهر در آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن (۱۳۹۵) حدود ۲۴۳ هزار نفر است و از نظر جمعیتی سومین شهر استان خراسان رضوی محسوب می‌شود.

شکل ۲: موقعیت شهر سبزوار

یافته‌های تحقیق

از نظر انگلهارت مهمترین شاخص سرمایه اجتماعی میزان «اعتماد» است. لی، پیکلز و ساویج (۲۰۰۳)، سرمایه اجتماعی در سطح محله را با شاخصهایی چون پیوند همسایگی، شبکه اجتماعی، مشارکت مدنی مطرح می‌کنند که این سه شاخص در ارتباط با میزان اعتماد موجود در اجتماع مورد ارزیابی قرار می‌گیرد (Barati & Yazdanpanah, 2016: 291). در این تحقیق ۴ شاخص فوق‌الذکر به عنوان شاخص‌های سرمایه اجتماعی در سطح محلات شهر سبزوار مد نظر است. شاخص اعتماد بیانگر میزان اعتماد افراد به همسایگان، هم‌محله‌ای‌ها و افراد غریبه می‌باشد. پیوندهای همسایگی بیانگر میزان ارتباط بین همسایه‌هاست و در این مقاله با گویه‌هایی چون میزان گفتگوی رودر رو، قرض دادن وسایل به همسایگان، کمک کردن به همسایگان، مشورت کردن و... مورد سنجش قرار گرفته است. منظور از شبکه اجتماعی نیز وجود افرادی است که فرد در مواقع نیاز بتواند به وی کمک کند و منظور از مشارکت مدنی نیز مشارکت در امور محله، عضویت و مشارکت با نهادها و تشکلهای محلی مثل نهادهای مذهبی، انجمن خیریه، کانونهای فرهنگی هنری، تیم ورزشی و...

دلبستگی مکانی نیز در سه بعد شناختی/ادراکی (هویت مکانی)، عاطفی و کارکردی مورد سنجش قرار گرفته است. و در نهایت با توجه به گستردگی مفهوم امنیت اجتماعی، در این تحقیق، بیشتر امنیت در محیط محله مد نظر است و درک افراد از وضعیت امنیت جانی (نداشتن ترس از حضور در محله، بازی کردن کودکان حتی بدون نظارت والدین در فضای عمومی محله و...) و مالی (نداشتن ترس از خالی گذاشتن منزل در هنگام مسافرت، رها کردن وسایل نقلیه بدون دزدگیر در فضای محله، نبود مسائلی مثل کیف قاپی و زورگیری در درون محله) و امنیت زنان (حضور زنان بدون وجود مزاحمتهای خیابانی) برای اندازه‌گیری احساس امنیت در محیط محلات مورد استفاده قرار گرفته است.

رابطه بین مولفه‌های دلبستگی مکانی و احساس امنیت

در این قسمت، رابطه بین مولفه‌های سه گانه دلبستگی مکانی و حس امنیت در محل سکونت با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون مورد آزمون قرار گرفت. نتایج نشان می‌دهد که ضریب همبستگی بین بعد شناختی دلبستگی (هویت مکانی) و احساس امنیت شهری در حدود ۰,۳۶۲ و در سطح معناداری کمتر از ۰,۰۱ می‌باشد. این بدان معناست که بین این دو متغیر رابطه مثبت ناقص وجود دارد و با توجه به سطح خطای کمتر از ۰,۰۱ می‌توان نتیجه را به کل جامعه آماری تعمیم داد. بر این اساس اگر مکانها بتوانند در تعریف خویشتن فرد نقش مثبتی ایفا کنند؛ می‌تواند در مجموع باعث شود که فرد احساس امنیت بیشتری از سکونت در آن مکان داشته باشد.

همچنین دو بعد کارکردی و عاطفی نیز در ایجاد حس امنیت تاثیر مثبت دارند. البته تاثیر بعد عاطفی در حد متوسط و بعد کارکردی در حد کم است. ولی در کل با توجه به سطح معناداری می‌توان رابطه این متغیرها را با احساس امنیت معنادار تلقی نمود.

در نهایت ضریب همبستگی بین دلبستگی مکانی و احساس امنیت نیز در حدود ۰,۳۵۴ است که نشان دهنده رابطه مثبت ناقص بین این دو متغیر است و با توجه به سطح معناداری کمتر از ۰,۰۱ می‌توان نتیجه گرفت که با

اطمینان بیش از ۹۹ درصد این رابطه مثبت مشاهده شده در نمونه آماری در جامعه آماری هم وجود دارد. بنابراین می توان فرضیه اول تحقیق را قابل قبول دانست.

جدول شماره ۱: تاثیر مولفه‌های دل‌بستگی مکانی بر احساس امنیت در شهر سبزوار

متغیر وابسته: احساس امنیت در محله		شناختی	مکانی (متغیرهای آماری)
همبستگی	سطح معناداری		
۰/۳۶۲	P<0.01		
۰/۳۳۷	P<0.01	عاطفی	
۰/۲۳۶	P<0.01	کارکردی	
۰/۳۵۴	P<0.01	دل‌بستگی مکانی کل	

Source: Research findings

تاثیر مولفه‌های سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت در محلات شهر سبزوار ضریب همبستگی بین اعتماد و احساس امنیت در حدود ۰/۲۹۴ می باشد که از نظر نوع همبستگی مثبت ناقص است یعنی با افزایش متغیر اعتماد اجتماعی سطح احساس امنیت نیز افزایش می یابد. شدت همبستگی نیز در حد متوسط است. با توجه به سطح معناداری $P<0.01$ نیز می توان رابطه را از نظر آماری معنادار دانست. همچنین بین بعد پیوندهای همسایگی و احساس امنیت نیز رابطه مثبت و معنادار وجود دارد (ضریب همبستگی ۰/۱۰۷ و خطای $P<0.05$). بعد مشارکت نیز به عنوان سومین مولفه سرمایه اجتماعی ضریب همبستگی در حد ۰/۱۱۸ دارد که یک نوع همبستگی مثبت و از نظر شدت، ضعیف می باشد با این حال همین رابطه ضعیف را با توجه به سطح معناداری کمتر از آلفای ۰,۰۵ می توان معنادار و قابل تعمیم به جامعه آماری دانست. همچنین ضریب همبستگی بین دو متغیر شبکه اجتماعی و احساس امنیت مثبت و معنادار است (با ضریب همبستگی ۰/۲۰۳ در سطح معناداری کمتر از آلفای ۰,۰۱).

در نهایت نیز ضریب همبستگی بین دو متغیر سرمایه اجتماعی و احساس امنیت در حدود ۰/۲۲۴ می باشد که نشانگر رابطه مستقیم ناقص بین دو متغیر مورد نظر است و با توجه به خطای کمتر از ۰/۰۱ می توان این رابطه را معنادار دانست و آن را به جامعه آماری تعمیم داد. بدین ترتیب فرضیه دوم تحقیق نیز قابل قبول است.

جدول شماره ۲: تاثیر مولفه‌های سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت در محلات شهر سبزوار

متغیر وابسته: احساس امنیت در محله		اعتماد اجتماعی	پیوندهای همسایگی	مشارکت مدنی	شبکه اجتماعی	سرمایه اجتماعی کل
همبستگی	سطح معناداری					
۰/۲۹۴	P<0.01					
۰/۱۰۷	P<0.0					
۰/۱۱۸	P<0.0					
۰/۲۰۳	P<0.01					
۰/۲۲۴	P<0.01					

Source: Research findings

فرضیه سوم: آزمون میانجی بودن سرمایه اجتماعی

فرضیه سوم تحقیق این است که آیا سرمایه اجتماعی می تواند در رابطه بین دل‌بستگی مکانی و احساس امنیت، نقش واسطه و میانجی را ایفا نماید یا خیر. یا به عبارت دیگر آیا اثر غیر مستقیم متغیر مستقل (دل‌بستگی مکانی) بر متغیر

وابسته (احساس امنیت) از طریق سرمایه اجتماعی معنادار است یا خیر؟ برای انجام این مهم، آزمون سوبل مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در آزمون سوبل، Z_value از طریق رابطه زیر بدست می‌آید که در صورت بیشتر شدن این مقدار از ۱,۹۶ می‌توان در سطح اطمینان بیش از ۹۵ درصد معنادار بودن تاثیر میانجی یک متغیر را تایید کرد.

$$Z - \text{Value} = \frac{a * b}{\sqrt{(b^2 * s_a^2) + (a^2 * s_b^2) + (s_a^2 * s_b^2)}}$$

در این رابطه a ضریب مسیر میان متغیر مستقل و میانجی، b ضریب مسیر میان متغیر میانجی و وابسته، Sa خطای استاندارد مربوط به مسیر متغیر مستقل و میانجی و sb خطای استاندارد مربوط مسیر متغیر میانجی و وابسته است (Doostar, 2016: 105).

در این تحقیق سه مرحله زیر برای محاسبه اثر میانجی در رابطه بین متغیر مستقل و وابسته انجام شده است:

مرحله اول: محاسبه تاثیر دل بستگی مکانی بر سرمایه اجتماعی:

و در این تحقیق با توجه به اینکه ضریب همبستگی بین دو متغیر دل بستگی مکانی و سرمایه اجتماعی در حدود ۰/۳۰۳ و در سطح معناداری کمتر از ۰,۰۱ می‌باشد؛ بین این دو متغیر رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. بنابراین می‌توان گفت که افزایش سطح دل بستگی مکانی می‌تواند باعث افزایش سرمایه اجتماعی در سطح محلات گردد.

مرحله دوم: محاسبه تاثیر دل بستگی مکانی بر سرمایه اجتماعی با دخیل نمودن سرمایه اجتماعی

در این مرحله دل بستگی مکانی و سرمایه اجتماعی به عنوان متغیرهای پیش بین و احساس امنیت به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. همانطور که مشاهده می‌شود؛ میزان تاثیر حدود ۰,۲۷۶، در سطح معناداری، در سطح کمتر از آلفای ۰,۰۵ قرار گرفته است.

مرحله سوم: محاسبه میزان آماره سوبل

مقدار Z بر اساس رابطه سوبل حدود ۲/۰۹ به دست می‌آید که از مقدار بحرانی 1.96 بیشتر است و در ناحیه رد H0 و قبول H1 قرار می‌گیرد. بنابراین **فرضیه سوم** تحقیق مبنی بر میانجی بودن سرمایه اجتماعی در رابطه بین دل بستگی مکانی و احساس امنیت در سطح معناداری کمتر از آلفا ۰,۰۱ قبول می‌شود. ضمن اینکه نقش میانجیگری سرمایه اجتماعی ناقص است نه کامل. زیرا رابطه بین دل بستگی مکانی و احساس امنیت، چه با دخالت و چه بدون دخالت سرمایه اجتماعی معنادار است (جدول ۱ و ۳).

جدول شماره ۳: تعیین تاثیر متغیر میانجی

P	t	Beta	SE	B	
P<0.01	۵/۸۴۳	۰/۳۰۳	۰/۰۲۹	۰/۲۲۹	تاثیر دل بستگی مکانی بر سرمایه اجتماعی
P<0.01	۵/۹۴۳	۰/۳۱۳	۰/۰۵۳	۰/۳۱۷	تاثیر دل بستگی مکانی بر احساس امنیت
P<0.01	۲/۹۱	۰/۱۵۳	۰/۰۷	۰/۲۰۵	تاثیر سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت
Z-Value Sobel: 2.09 P<0.01 VAF=0.116					

Source: Research findings

تعیین شدت تاثیر میانجی:

برای تعیین شدت اثر غیرمستقیم از طریق آماره ای به نام VAF استفاده می‌شود که می‌تواند مقادیری بین 0 تا 1 را اختیار کند. هر چه عدد بدست آمده به ۱ نزدیک تر باشد نشان دهنده قوی‌تر بودن تاثیر متغیر میانجی است.

$$VAF = \frac{a \times b}{(a \times b) + c}$$

در این رابطه، a مقدار ضریب مسیر میان متغیر مستقل و میانجی، b مقدار ضریب مسیر میان متغیر میانجی و وابسته و c مقدار ضریب مسیر میان متغیر مستقل و وابسته است (Doostar, 2016: 106).

در این تحقیق با توجه به اینکه مقدار ضریب مسیر a ، $0,303$ ، مقدار ضریب b حدود $0,153$ و ضریب c $0,354$ به دست آمده است، میزان آماره VAF حدود $0/116$ بدست آمده است که نشان دهنده این است که حدود $11/6$ درصد تاثیر دل‌بستگی مکانی بر احساس امنیت به صورت غیرمستقیم و از طریق متغیر میانجی (سرمایه اجتماعی) تبیین می‌شود. با توجه به پایین بودن آماره VAF این تاثیر میانجی‌گری ضعیف است با این حال با توجه به آماره سوبل این تاثیر معنادار است.

آزمون برازش مدل تحقیق

در این تحقیق مجموعه ای از روابط شامل رابطه بین تعلق مکانی و سرمایه اجتماعی، تاثیر تعلق مکانی بر حس امنیت و تاثیر سرمایه اجتماعی بر امنیت وجود دارد. برای اینکه بتوان مجموعه این روابط را در قالب یک مدل مورد تحلیل قرار داد و بازرندگی چنین مدلی را آزمون کرد نیاز به روشهای آماری پیشرفته است. در اینجا از روش معادلات ساختاری در محیط نرم افزار AMOS استفاده شده است. شکل شماره ۲ مجموعه ضرایب روابط و تاثیرات متغیرها را نشان می‌دهد.

برای پی بردن به برازش مدل تحقیق می‌توان از مجموعه ای از شاخص‌ها، استفاده کرد که در جدول شماره ۴ تعدادی از آنها آورده شده است.

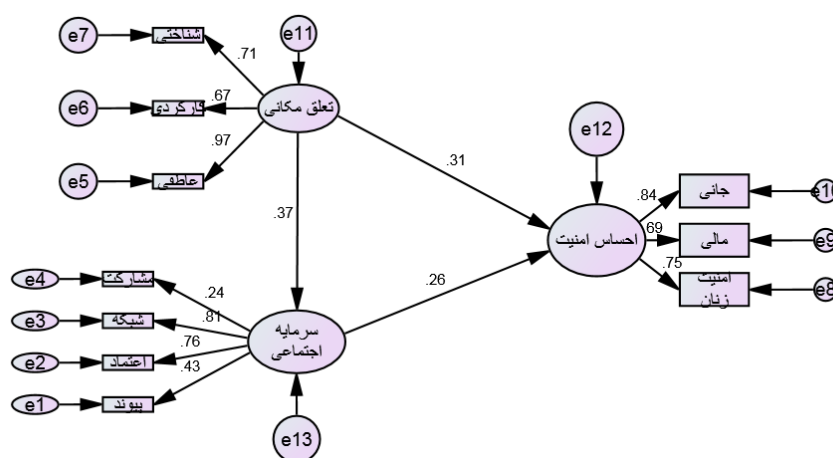
الف) شاخص مجذور کای نسبی (CMIN/DF) به عنوان یکی از شاخصها برای قابل قبول بودن مدل است. برخی پژوهشگران بیان کرده اند چنانچه این شاخص کمتر از ۲ باشد برازندگی عالی و بین ۲ تا ۵ برازندگی خوب و بزرگتر از ۵ برازندگی ضعیف است. در تحقیق حاضر نیز عدد $3/9$ بدست آمده است که نشان دهنده برازندگی خوب مدل تحقیق است.

ب) شاخص برازش هنجار شده مقتصد نیز شاخص مناسب دیگری است که می‌توان استفاده کرد. مقادیر بالای $0/5$ برای PFI و PCFI مناسب است. در این تحقیق مقادیر مربوطه بالاتر از $0,5$ است که نشان دهنده قابل قبول بودن مدل با توجه به این دو شاخص است. همچنین ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب (RMSEA) یکی دیگر از شاخصهای مهم برازندگی است. براوان و کدک (۱۹۹۳) مقادیر بالای $0,1$ را نشان دهنده برازش ضعیف، بین

۰,۰۸ تا ۰,۱ برآزش متوسط و بین ۰,۰۵ تا ۰,۰۸ را برآزش مناسب و کمتر از ۰,۰۵ را برآزش عالی می دانند (Zare&Amini,2016:153). بر اساس نتایج آزمون معادلات ساختاری مقدار شاخص مذکور در این پژوهش حدود ۰,۰۷۸ به دست آمده است که نشان دهنده برآزش قابل قبول مدل است.

پ) شاخص تطبیقی نیز هر چه به عدد یک نزدیکتر باشد (مخصوصا مقادیر بالای ۰/۹) نشان دهنده برآزش بیشتر مدل است که در این تحقیق نیز بالای ۰/۹ می باشد که بیانگر برآزش خوب مدل است.

بنابراین در کل با توجه به یافته‌های معادلات ساختاری کلیت مدل تحقیق تایید می گردد.

شکل ۳: مجموعه روابط بین متغیرهای پنهان و آشکار در قالب مدل تحقیق

Source: Research findings

جدول ۴: شاخصهای برآزش مدل تحقیق

نسبی	مقصد				تطبیقی		نوع شاخص
CMIN/DF	RMSEA	PNFI	PCFI	IFI	TLI	CFI	شاخص برآزش
۳/۹	۰/۰۷۸	۰/۵۱۹	۰/۵۳۳	۰/۹۲	۰/۹	۰/۹۱۶	مقدار

Source: Research findings

نتیجه‌گیری و دستاورد علمی پژوهشی

امنیت یکی از مهمترین مولفه‌های توسعه پایدار اجتماعی است که می توان آن را به دو بعد عینی و ذهنی تقسیم بندی نمود. بعد عینی ناظر بر وجود میزان امنیت یا نبود رفتارهای تهدیدآمیز یا جرم است در حالی که بعد ذهنی درک و احساس افراد از میزان اهمیت است. امنیت به عنوان یک پدیده اجتماعی خود متاثر از متغیرهای اجتماعی دیگر است که از آن جمله می توان به دلبستگی مکانی و سرمایه اجتماعی اشاره نمود. دلبستگی مکانی که پیوند عاطفی، شناختی و رفتاری افراد با مکان است باعث می گردد که فرد نسبت به قلمرو مکانی و امنیت موجود در آن حساس باشد و واکنش نشان دهد. از طرف دیگر مکان، افراد ساکن در خود را به همدیگر پیوند می زند و بنابراین افراد دارای دلبستگی مکانی معمولا پیوند اجتماعی و سرمایه اجتماعی بالاتری دارند. سرمایه اجتماعی که شامل اعتماد، هنجار و شبکه‌های اجتماعی است نیز به نوبه خود بر احساس امنیت تاثیر گذار است. پیوند اجتماعی، مشارکت، اعتماد متقابل بین افراد و رعایت هنجارها در مجموع باعث می شود افراد احساس امنیت بیشتری داشته باشند.

هدف این تحقیق، بررسی و تحلیل تاثیر دل‌بستگی مکانی و سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت در محلات شهر سبزوار است. از آنجا که طبق مبانی نظری تحقیق، دل‌بستگی مکانی خود بر سرمایه اجتماعی تاثیرگذار است بنابراین تاثیر این متغیر بر حس امنیت شهری یک بار به صورت مستقیم و یک بار به صورت غیر مستقیم (یعنی با وساطت سرمایه اجتماعی) مورد بررسی قرار گرفت.

یکی از یافته‌های تحقیق این است که دل‌بستگی مکانی تاثیر معناداری بر سرمایه اجتماعی دارد. در واقع پیوند و دل‌بستگی افراد به یک مکان مشترک به مثابه پیوندگاهی است که افراد را به هم متصل می‌سازد و شبکه روابط همراه با اعتماد را در آنها شکل می‌دهد و در یک کلام موجب تقویت سرمایه اجتماعی می‌شود. این بخش از تحقیق با یافته پیتون^۱ (۲۰۰۳) شباهت دارد. وی نیز در بخشی از تحقیق خود دریافته بود که دل‌بستگی مکانی بر سرمایه اجتماعی تاثیرگذار است.

در بخشی دیگر مقاله، تاثیر مستقیم دل‌بستگی مکانی و سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت شهری مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج آزمون رگرسیون چند متغیره نشان داد که این دو متغیر بر احساس امنیت تاثیر معناداری دارد.

تاثیر معنادار سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت، یافته ای بود که با یافته‌های پژوهشگران مختلف از جمله وینو^۲ و همکاران (۲۰۱۰)، تاسوکی و تائه هوان (۲۰۰۸)، ام. فرگوسن و اچ. میندل^۳ (۲۰۰۶)، جی کروگر و همکاران (۲۰۰۷)، بحری پور و همکاران (۱۳۹۱)، ربانی و همکاران (۱۳۹۲) و... همخوانی دارد. بر این اساس می‌توان گفت که تقویت سرمایه اجتماعی، احساس امنیت بیشتر را برای شهروندان به همراه دارد. مخصوصاً دو عنصر اعتماد و هنجارها که طبق این تحقیق تاثیر معناداری بر احساس امنیت دارند. می‌توان استنباط کرد که اعتماد متقابل بین افراد باعث می‌شود که آنها بیشتر احساس امنیت کنند و برعکس بی‌اعتمادی به نوعی هراس و اضطراب را در دل افراد ایجاد می‌کند. اعتماد افراد نسبت به هم باعث می‌شود که آنها مطمئن باشند هنگام بروز مشکلات افرادی قابل اعتماد در کنار آنها هستند و می‌توان روی کمک آنها حساب کرد. اما زندگی و سکونت در کنار افرادی که فرد به آنها نمی‌تواند اعتماد و تکیه کند در شدیدترین حالت خود منبع ترس و اضطراب می‌شود و احساس ناامنی نسبت به جهان پیرامون را تقویت می‌کند. از طرف دیگر رعایت هنجارها و ارزشهای اجتماعی نیز علاوه بر اینکه بر کاهش جرم و ناامنی (بعد عینی امنیت) تاثیر گذار است می‌تواند منجر به احساس امنیت (بعد ذهنی) بیشتر گردد.

یافته‌های حاصل از مدل معادلات ساختاری که در محیط Amos انجام شد نیز نشان داد که علاوه بر تاثیر مستقیم دل‌بستگی مکانی بر احساس امنیت شهری، این متغیر به طور غیرمستقیم و با وساطت سرمایه اجتماعی نیز بر احساس امنیت تاثیر گذار است. دالاگو^۴ و همکاران (۲۰۰۹) نیز به نتیجه مشابهی دست یافته بودند. بر این اساس می‌توان گفت دل‌بستگی افراد به یک مکان مشترک آنها را به هم متصل می‌کند و زمینه تقویت سرمایه اجتماعی را فراهم می‌سازد و سرمایه اجتماعی نیز همانطور که بحث شد منجر به بهبود احساس امنیت می‌شود.

^۱ Payton

^۲ Vieno

^۳ M. Ferguson, Kristin, H. Mindel, Charles (2006)

^۴ Dallago

علاوه بر اقدامات جهت ایجاد محیطی امن در محلات و مناطق مختلف شهر؛ با توجه به اهمیت دلبستگی مکانی و سرمایه اجتماعی پیشنهاد می‌گردد اقداماتی در جهت تقویت این دو صورت گیرد از جمله:

- افزایش عناصر هویت بخش محلات شهر سبزوار : عناصر هویت بخش یک محله ممکن است یک میدان، یک بنای مهم مثل مسجد، فضای سبز، یک گذر و... باشد. برای مثال یک میدان ممکن است به عنوان نماد یک محله از گذشته مطرح باشد. دقت در طراحیهای فضای پیرامون چنین نمادهایی و اقدامات حفاظتی جهت حفظ این عناصر با ارزش می‌تواند در حفظ تعلق مکانی و توسعه آن در محله اثرگذار باشد. در صورت فقدان چنین فضاهایی، ایجاد آنان -به صورتی که در یک پیوند هماهنگ و موزون با کل فضا قرار گیرد- می‌تواند به افزایش هویت و دلبستگی مکانی ساکنان محله کمک کند.

-گسترش اماکن و فضاهای عمومی امن و جذاب: این فضاهای عمومی هم در تقویت تعاملات اجتماعی و سرمایه اجتماعی می‌تواند اثرگذار باشد و هم باعث افزایش تعلق فرد نسبت به مکان و اجتماعی که در آن سکونت دارد می‌گردد.

-تهیه شناسنامه محلات: تهیه شناسنامه محلات از جمله نام محله، وجه تسمیه آن، محدوده کالبدی آن، جایگاه محله در شهر، تاریخچه آن، تصاویر و نقشه‌هایی از آن در طول سالهای مختلف و... می‌تواند در پیوند افراد با آن مکان اثر گذار باشد این اقدام مخصوصا در محلات دارای پیشینه گسترده، بیشتر امکان‌پذیر است اما در محلات جدید نیز چنین اقداماتی ممکن است می‌تواند در ایجاد یا تقویت تعلق و هویت مکانی موثر افتد.

-زمینه سازی برای مشارکت بیشتر مردم در امور مدنی و اجتماعی: این امر می‌تواند به تقویت سرمایه اجتماعی و افزایش نظارت افراد نسبت به محیط پیرامون و از آنجمله در مقابل رفتارهای نابهنجار اجتماعی گردد. البته مقوله مشارکت اجتماعی و مدنی افراد و موانع آن یک موضوع پیچیده است که از عوامل ساختاری مختلف نشأت می‌گیرد با این حال، اهمیت دادن به نظرات مردم و سهیم نمودن آنها در امور مختلف محله و شهر، تسهیل و حمایت از شکل‌گیری و فعالیت انجمنها و نهادهای مردمی در مقیاس محلات، روی آوردن به رویکرد دارایی مبنا که تاکید زیادی به ظرفیتهای اجتماعات محلی دارد و گسترش آموزش در مورد حقوق شهروندی که می‌تواند زمینه ساز مشارکت افراد باشد. در مورد، نکته اخیر می‌توان به یافته‌های پژوهش حسین آبادی و زنگنه (۱۳۹۶) استناد نمود که وجود رابطه مثبت و معنادار بین میزان آگاهی شهروندان شهر سبزوار و میزان مشارکت فعال آنان در توسعه شهری را تایید نموده است.

- ارتقاء شرایط کالبدی و محیطی محلات (مثل افزایش جذابیت بصری، پاکیزگی محیط، مبلمان شهری، خدمات محله ای و...) که می‌تواند عاملی موثر در تقویت دلبستگی مکانی باشد.

مطمئنا امنیت و احساس امنیت از عوامل متعدد دیگری نیز تاثیر می‌پذیرد که مطالعه آنها در مقالات دیگر می‌تواند به تبیین بهتر موضوع کمک کند.

References

Abbaszadeh, M., Alizadehaghdam, M., Eslamibanab, S. (2012). A Studying the Relations Between

- Social Capital and Social Anomy. Quarterly of Social Studies and Research in Iran, 1(1), 145-172. doi: 10.22059/jisr.2012.36551
- Afshar Kohan, Javad, Rahighi Yazdi Mohammad (2013) the effect of environmental factors on neighborhood residents' feeling of security (case study: selected neighborhoods in the city of yazd). journal: urban studies fall 2013 , volume 3 , number 8; page(s) 59 to 78.
- Austin, D. M., Furr, L. A., & Spine, M. (2002). The effects of neighborhood conditions on perceptions of safety. *Journal of Criminal Justice*, 30(5), 417-427.
- Bahripour, A., Zolfaghari, A., Rastegarkhaled, A. (2012). A Study of the Relationship between Social Capital and Feeling of Social Security in the City of Kashan. *Strategic Research on Social Problems in Iran University of Isfahan*, 1(4), 89-109.
- Barati, N., Yazdan Panah Shah Abadi, M. (2016). Evaluation of Social Capital as a Key Factor in Improving the Quality of Life in a New City, Case Study: Pardis New City. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 8(15), 289-299.
- Brocato, E. D. (2006) Place attachment: an investigation of environments and outcomes in a service context. Dissertation Proposal Presented to the Faculty of the Graduate School of The University of Texas at Arlington in Partial Fulfillment of the Requirements for the degree of doctor of philosophy the university of Texas at Arlington.
- Brown, B. B., Perkins, D. D., & Brown, G. (2004). Incivilities, place attachment and crime: Block and individual effects. *Journal of Environmental Psychology*, 24(3).
- Brown, B., Perkins, D. & Brown, G. (2003). Place attachment in a revitalizing neighborhood: Individual and block levels of analysis, *Journal of Environmental Psychology* 23 (2003) 259-271.
- Dallago, L., Perkins, D. D., Santinello, M., Boyce, W., Molcho, M., Morgan, A. (2009), Adolescent Place Attachment, Social Capital, and Perceived Safety: A Comparison of 13 Countries, *Am J Community Psychol* (2009) 44:148-160
- Dehghani, H., Hashemianfar, A., Akbarzadeh, F. (2013). The Impact of Religiosity and Mass Media on Students' Sense of Social Security. *Strategic Research on Social Problems in Iran University of Isfahan*, 2(1), 53-72.
- Doostar, M., Mombeini, Y., Goodarzi, M. (2016). Investigating the Effect of Transformational Leadership on Organizational Changes with an Emphasis on the Mediating Role of Political Intelligence. *Quarterly Journal of Public Organizations Management*, 4(3), 85-104.
- Fisher, C. C. Sonn, & B. J. Bishop (Eds.), *Psychological sense of community: Research, applications, and implications* (pp. 291-318) New York: Kluwer/Plenum
- Foxton, F., & Jones, R. (2011). *Social Capital Indicators Review*. UK, London: Office for National Statistics. the National Achieves. Kew. TW9 4DU..
- Haghighatian, M., Heidarkhani, H. (2014). An Analysis of the relationship between the dimensions of social capital and Residents' view on urban development (Case of study: city of Kermanshah). *Journal of Urban - Regional Studies and Research*, 5(20), 67-88.
- Hanibuchi et al (2012) Does walkable mean sociable? Neighborhood determinants of social capital among older adults in Japan, *Health & Place* 18 (2012) 229-239.
- Hashemianfar Seyyed Ali, Emami Pariookh, Zarandi Marjan, Ataei Pari (2013) the effects of social capital on the sense of security among the residents of apartment complexes in the city of esfahan. urban studies fall 2013 , volume 3 , number 8; page(s) 163 to 182.
- Hossein Abadi, S., & Zanganeh, Y., (2018) The Impact of Awareness of Urban Law on Active Citizenship (Case Study: Sabzevar). *Journal of Geography and Urban Space Development* Vol.4, No.2 .
- J. Kruger, Daniel, Hutchison, Peter, Matthew G. Monroe, Thomas Reischl, and Susan Morrel-Samuels (2007) assault injury rates, social capital, and fear of neighborhood crime, *journal of community psychology*, vol. 35, no. 4, 483-498.
- Jelly, Sarah Elizabeth (2013) A study of place attachment. University of Wollong Thesis Collection.
- Kan, Kamhon (2007) Residential mobility and social capital, *Journal of Urban Economics* 61 (2007) 436-457.

- Kaviani Rad ,M., and Azizi Kave A.,(2011) the role of place identity in the incidence of political action case study: Engelab square and street of Tehran city. *journal of geographical sciences*.17(20), 151 - 167.
- Kawachi, I., Takao, S.,& Subramanian(2013) *Global Perspectives on Social Capital and Health*, Springer Publication.
- Kawachi, Ichiro., Subramanian, S.V., Kim, D. (Eds.)(2008) *Social capital and health*, Springer, New York.
- Kyle, G., Graefe, A., Manning, R., & Bacon, J. (2004). Effects of place attachment o users' perceptions of social and environmental conditions in a natural setting. *Journal of Environmental Psychology*, 24, 213–224
- LaGrange, R. L., Ferraro, K. F., & Supancic, M. (1992). Perceived risk and fear of crime: Role of social and physical incivilities *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 29,311–334.
- Lappegard, Hauge, Ashild(2008)*Identity and place: a critical comparison of three*
- Lin,Nan, Cook , Karen, S. Burt Ronald(2001)*Social capital, theory and research*, Transaction Publication, New Brunswick, New jersey.
- Long, D. A., & Perkins, D. D. (2007). Community social and place predictors of sense of community: A multilevel and longitudinal analysis. *Journal of Community Psychology*, 35(5), 563–581.
- M. Ferguson, Kristin, H. Mindel, Charles(2006) *Modeling Fear of Crime in Dallas Neighborhoods:A Test of Social Capital Theory*, *CRIME & DELINQUENCY*, Vol. 49 No. X, Month 2006 1-27.
- M. Raymond, Christopher.Brown,Gregory.,Delene,Weber(2010) *The Measurement of Place Attachment: Personal, Community, and Environmental Connections*. *Journal of Environmental Psychology* 30(4) .422-434.
- Migliorini ,Laura, Nadia Rania , Paola Cardinali & Mara Manetti(2008) *Sense of safety and the urban environment: A study of preadolescents and adolescent*, *Medio Ambiente y Comportamiento Humano*,2008, 9(1y2), 69-89.
- Mihaylov Nikolay & D. Perkins, Douglas(2011) *Community Place Attachment and its Role in Social Capital Development*.
- Mirzaei ,Hossein; Esmaeel Hasanvand (2013)*Reviewing the Relationship between Social Capital and Sense of Social Security (Comparative Study of Central Village of Selseleh and Aleshtar city)*. Article 6, Volume 1391, Issue 32, Winter 2013, Page 133-155
- Navidnia, M. (2003). Introduction to social security. *Strategic Studies Quarterly*, 6(19), 55-78.
- Noghani M, Asgharpour Masouleh A. *Comparative Analysis of the Approaches and Indicators that are Used in the Assessment of Social Capital*. *Journal of Management and Development Process*. 2008; 21 (2 and 69) :32-55
- Payton ,Michelle (2003), *Influence of Place Attachment and Social Capital on Civic Action: A Study at Sherburne National Wildlife Refuge*, master's thesis of Natural Resources Science and Management Program, University of Minnesota, June 2003
- Perkins, D. D., & Long, D. A. (2002). Neighborhood sense of community and social capital: A multi-level analysis. A chapter from book : *Psychological Sense of Community: Research, Applications, and Implications* (pp.291-318)
- Piran P, Moosavi M, Shiani M. (2007).*Conceptual Framework and Conceptualization of Social Capital*. *Social Welfare*. 2007; 6 (23) :9-44.
- Pourahamd, A., Eyvazlu, M., Hamed, M., Eyvazlu, D., Rezaei, F. (2012). *An Investigation of the Relationship between Religiosity and Sense of Security in Urban and Rural Areas , Case Study: Koohdasht County*. *Strategic Rssearch on Social Problems in Iran University of Isfahan*, 1(1), 1-20.
- Proshansky, H.M., & Fabian, A.K., (1987). The development of place-identity in the child. In C. S. Weinstein & T.G. David (Eds.), *Spaces for Children* (pp 21-40), New York: Plenum.
- R. Williams,Daniel& W. Roggenbuck (1989) *Measuring Place Attachment: Some Preliminary Results*. Paper Presented at the Session on Outdoor Planning and Management NRPA Symposium on Leisure Research San Antonio, Texas October 20-22, 1989

- Rabbani, R., Abbaszadeh, M., Abbaszadeh, M., Molaie Kermani, B., Eslami Bonab, R. (2013). A Sociological Study of the Impact of Social Capital on Women's Feeling of Insecurity Using Amos Graphics (Research subjects: Female Students of University of Isfahan). Strategic Research on Social Problems in Iran University of Isfahan, 2(1), 25-52.
- Raudenbush, S. W. (2003). The quantitative assessment of neighborhood social environments. In I. Kawachi & L. F. Berkman (Eds.), *Neighborhoods and health* (pp. 112–131). New York, NY: Oxford University Press.
- Rezvan A, Fathi M. Factors Related to Insecurity Feeling. *Social Welfare*. 2012; 12 (45) :451-479.
- Rollero, C and Piccoli (2010) Does place attachment affect social well-being? *Revue européenne de psychologie appliquée* 60 (2010) 233–238.
- Seifoddini, F., Eyvazloo, D., Eyvazloo, M., Rika, J. (2013). The Impacts of Social Capital on the Sense of Security (Case study: Koohdasht County). , 1(1), 89-112.
- Shiani M, Mousavi M. Analyzing the Social Capital Status in Kerman City. *Social Welfare*. 2011; 11 (41) :93-122
- Temkin, Kenneth and M. Rohe, William (1998) Social Capital and Neighborhood Stability: An Empirical Investigation, *Housing Policy Debate* • Volume 9, Issue 1, pp:61-88.
- Vieno, Alessio Nation Muury Douglas, Perkins and Pastore, Massimiliano (2010) Social capital, safety concerns, parenting, and early adolescents' antisocial behavior. *Community Psychology*. Volume 38, Issue 3, pages 314–328, April 2010.
- Warin, M., Baum, F., Kalucy, E., Murray, C., & Veale, B. (2000). The health centers in Australia. *Social Science and Medicine*, 50, 1863–1875. power of place: space and time in women's and community.
- Zare, Hossein & Amini, Fatemeh. (2016) The study of structural relationship among forgiveness, life satisfaction and general health in students. *Social cognition journal*, 5(1).

The effect of place attachment and social capital on sense of security in the neighborhoods of Sabzevar city.

Saeed Hussein Abadi*

Assistant Professor of Geography and Urban Planning, Bozorgmehr Ghaenat University, Ghaen, Iran

---

Abstract

One of the most important indicators of quality of life and the desirability of urban spaces is the sense of security. The sense of security in a neighborhood is influenced by various factors, including place attachment and social capital. The sense of belonging to the place of residence creates a sense of responsibility towards the environment and, on the other hand, by influencing social capital and by its mediating can affect the sense of security. Since an understanding of the factors affecting the sense of security in urban neighborhoods is necessary for planning to achieve it, this study seeks to investigate the impact of place attachment and social capital on security in neighborhoods of Sabzevar. This is a survey research and a questionnaire was used to collect the needed data. The unit of analysis is the individual, the sample size is 384 by Cochran method. The data analysis method is Pearson correlation, regression, Sobel test and structural equation modeling (SEM). In this research, first the effect of place attachment and social capital on sense of security is studied and then the effect of place attachment to a sense of security with the mediation of social capital is analyzed. The results suggest that both social capital and place attachment have a significant effect on sense of security. In addition, place attachment significantly predicts variance of social capital. In addition, place attachment significantly predicted variance social capital and thus indirectly and through social capital affects the sense of security.

Keywords: Place attachment, social capital, sense of security, Sabzevar city.

---

* (Corresponding author) s.Hosseinabadi@buqaen.ac.ir